

Vid västporten finns ett utställnings-skåp med Gustav Vasas och Karl XII:s bibelöversättningar. Där finns även den nattvardskalk som Rhyzelius fick i gåva av kung Karl XII samt kyrkans brudkrona.

En medeltida träskulptur, troligen föreställande två apostlar, hänger ovanför predikstolstrappan. Biskop Rhyzelius blev Karl XII:s hovpredikant och bikt-fader och följde med honom på fälttåg. År 1717 skänkte kungen en nattvardskalk i silver, troligen polskt arbete, till sin fältpräst. Enligt traditionen skall kalken efter slaget vid Poltava ha plattats till och gömmts mellan tyg och foder i den tillfångatagna Rhyzelius prästrock inför fiendens visitering. Han rymde sedan från fångenskapen och hann så småningom ifatt kungen och därefter var kalken svenska regementets enda nattvardskalk. 1724 gav denne i sin tur kalken till sin hemsocken.

På södra väggen hänger en oljemålning som föreställer familjen Rhyzelius släkttabla och ovanför sakristidörren även biskopens porträtt. I kyrkan finns även släkten Knös familjeporträtt.

Kyrkan är tornlös, på 1700-talet beslöt man att bygga ett torn men detta uppfördes aldrig. Söder om kyrkan står klockstapeln, som byggdes 1687, ombyggdes 1739 och 1776. År 1828 slog blixten ner i den och splittrade många stolpar. Av båda klockorna är den stora från senmedeltiden och har en ovanligt vacker djup klang. Lillklockan är gjuten 1701 av Gerhardt Meyer i Stockholm.

Länge har sägnen om en kyrka i Österod berättats. Då det historiska underlaget för denna kyrka undersöktes, visade det sig att biskop Jesper Svedberg vid visitation år 1713, yrkat på nybyggnad av samtliga kyrkor i pastoratet. Någon större entusiasm för saken visade inte Odborna men lovade ändå att lägga grunden till en ny kyrka. Så gjordes också i Österod 1714, men någon kyrka byggdes aldrig.

Interiör tagen från läktaren.

Orgeln är helmekanisk och på fjorton stämmor, byggd 1985 av Tostareds orgelfabrik i Björketorp.

Text: Willy Haag, foto: Josefin Roos, Willy Haag

2014

Svenska kyrkan

HERRLJUNGA PASTORAT

Stationsvägen 7

Ljung

tel. 0513-201 00

www.svenskakyrkan.se/herrljunga

Läs av den här QR-koden med din telefon så kan du lyssna på en ljudguide över Ods kyrka

LEADER
 SJUHÄRAD

Ods kyrka

Den medeltida kyrkan i Od ligger vid ett stort järnåldersgravfält som visar på ortens gamla betydelse. Kyrkan är placerad på en hög, utskjutande holme i ett omgivande sjösystem som en gång utbredd sig i dessa trakter

Ods kyrka bedöms vara från 1100-talets första hälft, och är uppförd i kvarderteknik (i fyrkant huggen natursten). Den var en romansk kyrka med smalare lägre och rakt avslutat kor.

Kyrkorna i Od och Asklanda tillhör tillsammans med Ornunga gamla kyrka den skandinaviska stilgruppen vilken via England spreds i Västergötland. Kyrkor av relativt enkelt utförande och med dekorativ ornering företrädesvis på södra portalen, vilket brukar kallas för normandisk typ.

Ods kyrka är en av de få som förmodas ha ett medeltida vapenhus bevarat. Detta vapenhus uppfördes sannolikt under senmedeltiden. En gravhäll från medeltiden finns i ett av vapenhusen.

I långhuset på norrväggen fanns inga fönster på norrväggen, men ett fanns åt söder vilket troligen förstörades 1843 när väggen fick ett nytt fönster.

Hela kyrkan dekormålades på 1200-talet. Under det sena 1500-talet och tidiga 1600-talet förändrades kyrkan. Vapenhuset byggdes till, en sakristia tillkom i norr och kyrkorummet fick ny dekormålning med svart ornamentik, cirkelmönster och blomrankor i Läcköskolans stil. Sin nuvarande utformning fick kyrkan år 1743, då västmuren raserades och långhuset förlängdes, samtidigt byggdes även ett nytt vapenhus med ingång i västmuren. Renoveringen, som leddes av kyrkoherde Odhelius, kröntes med att prästfamiljen Odhelius släkttavla murades in ovanför sakristidörren i nordöst.

Vi en inventering 1829 konstaterades att kyrkan var i gott skick men för trång som moderkyrka.

Vid en restaurering 1915 fann man medeltida kalkmålningar på norra väggen, och på södra väggen målningar från 1500-talet. Idag syns endast fragment av dessa muralmålningar.

Kyrkans altartavla är troligen tillverkas på 1400-talet och föreställer korsnedtagningen. Den inköptes från okänt ställe på kontinenten år 1695. Tavlan försågs med ett nytt ramverk dekorerat med kraftiga akantusblad. Utanför ramen finns överst en basunängel och på var sin sida skulpturer föreställande evangelisterna Johannes och Lukas. Dessa skulpturer har en annan stil än själva altartavlan.

Dopfunten från 1100-talets första hälft är försedd med djursymboler och bilder ur den helige Nikolaus liv. Bilderna föreställer när biskop Nikolaus ger gåvor till en ädling så att dennes döttrar kan få hemgift. Vidare finns tre män i en båt, vilket antyder att Sankt Nikolaus är sjöfararens helgon och berättar om när han räddade tre sjöfarare från döden. Han är också alla vägfarares skyddspatron.

En mängd medeltida berättelser florerar, vilka knyts till den helige Nikolaus och dennes samband med den sentida traditionen om den nordiska jultomten. Nikolaus är även Rysslands skyddshelgon.

Biskop Andreas Olof Rhyzelius föddes i socknen 1677 (senare biskop i Linköping (1743 - 1761). I en redogörelse av honom från 1700-talet berättades att kyrkan tidigare hade haft flera altaren, men då återstod bara två. Det ena var ett sidoaltare i nordost på kvinnosidan, kallat Vår Frus altare. Det var försatt med en skulptur av madonnan med barnet. Denna är skuren i ett stycke och dateras till omkring 1500. Madonnabilden var förr vida känd för förmågan att hjälpa kvinnor i födslovändor och utlånades i detta syfte även till avlägsna bygder. Vår Frus altare användes till att lägga offergåvor på i samband med barnafödelskors kyrkotagning. I samband med en visitation 1711 såg dåvarande biskopen till att detta bruk upphörde. Madonnaskulpturen deponerades på Borås museum år 1908, men återfördes till kyrkan 2004.

Predikstolen tillverkades 1717 av bildhuggaren Wedelin från Borås och är prydd med bilder av Kristus och de fyra evangelisterna samt änglahuvuden och blommor. Ljudtaket är dekorerat med blommor, basunänglar och Kristusbild med segerfana.

Altartavla

2

Relief från medeltiden med två apostlar

Dopfont

3

Madonnan och Jesusbarnet

4